

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ І МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ПСИХІЧНОЇ ТРАВМИ»

Освітній рівень другий рівень вищої освіти - магістр

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 221 «Стоматологія»

Автори:

док.мед.наук, професор Матяш М.М.

Викладачка Жук О.В.

Затверджено на засіданні кафедри загальної і медичної психології

Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри загальної
і медичної психології,
професор

М.М. Матяш

Лекція 1. Поняття психічної травми. Історія вчення про травму.

(лекційне заняття – 2 години).

План лекції.

1. Історичні аспекти проблеми психічної травми.
2. Дослідження XIX століття.
3. Дослідження військових стресових реакцій другої світової війни.
4. Поняття «психологічна травма».
5. Підходи та пояснювальні системи в розумінні травми.
6. Феномен психічної травми та явищ, які з нею пов'язані.

Ключові поняття: психічна травма, стресові реакції, травмуючі ситуації, екстремальні події, критичні події, загрози, відчуття безпеки, фізична травма, поранення.

Лекція 2. Травмуючі ситуації, ознаки та різновиди.

(лекційне заняття – 2 години).

План лекції.

1. Травмуючі ситуації.
2. Критичні події, ситуації, загрози.
3. Фізичні травми або поранення.
4. Фізичне та психологічне насильство.

Ключові поняття: травмуючі ситуації, екстремальні критичні події, ситуації загрози, індивід, фізичне насильство.

Лекція 3. Класифікація психологічних травм.

(лекційне заняття – 2 години).

План лекції.

1. Класифікація психотравм.
2. Ризик розвитку ПТСР.
3. Типи недозволених емоційних конфліктів.
4. Психічні травми «емоційного позбавлення».
5. Катастрофічні травми (землетрус, повені, катастрофи тощо).

6. Об'єктивно-значущі та умовно-патогенні травми.

Ключові поняття: травмуючі ситуації, екстремальні критичні події, приниженість, зрада, відкидання, психосоматичні порушення, безпорадність, одноразові психотравми, ПТСР, екзистенційні психотравми, травма втрати, травма відносин, інцест, об'єктивно-значущі травми, умовно-патогенні травми.

Лекція 4. Особливості протікання психологічної травми в дитячий період.

(лекційне заняття – 2 години).

План лекції.

1. Травматизації у ранньому дитинстві.
2. Вплив травматизації на психологічний розвиток дитини та на формування центральної нервової систем.
3. Поведінкова дезорганізація.
4. Розщеплення, фрагментація у емоційному житті, в пам'яті, поведінці, тілесному функціонуванні.
5. Дисоціативні розлади ідентичності.

Ключові поняття: травматизація, дезорганізація, розщеплення, фрагментація, насильство, скривдження, страх, сором, провина, образа,

Лекція 5. Профілактика та методи роботи з психічною травмою. (лекційне заняття – 2 години).

План лекції.

1. Психологічна допомога постраждалим внаслідок військових конфліктів.
2. Психологічна допомога людям, що втратили близьку людину.
3. Психологічна допомога дітям та жінкам при жорсткому поводженні до них.

Ключові поняття: психологічна допомога, військовий конфлікт, втрата, жорстоке поводження.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору / переклад з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів : Вид-во Старого Лева, 2015. 416 с.

2. Гоцуляк Н.Є. Психологічна травма: аналіз та шляхи її подолання. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки. 2015. № 1(74). С. 378–390.

3. Дитяча психотравма / С. П. Влад. — Київ: Шкільний світ, 2018. — 112 с. — (Б-ка «Шкільного світу»). — ISBN 617-7644-03-2.

4. Заграй Л.Д. Концептуалізація «Я» і психологічна травма. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Психологічні науки. 2015. Вип. 128. С. 108–111.

5. Охорона психічного здоров'я в умовах війни. Київ: АУМФ, «Наш Формат». (2011) 2017. с. 1068. ISBN 978-966-2502-12-1. (Т.1. — ISBN 978-966-2502-10-7, Т.2. — ISBN 978-966-2502-11-4)

6. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Л. Туриніна. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. – 160 с. Ел.джерело ISBN 978-617-02-0166-9

7. Психологічна травма та шлях до видужання. Джудит Герман//Переклад: Оксана Наконечна, Оксана Лизак, Олександр Шлапак.- Львів: Видавництво Старого Лева, 2015.- 416 с. ISBN 978-617-679-178-2 (ISBN 978-0-465-08730-3)

8. Туриніна О.Л. Психологія травмуючих ситуацій : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ДП «Вид. дім Персонал», 2017. 160 с.

9. Рутер М (травень 1995). "Клінічні наслідки концепцій прихильності: ретроспектива та перспектива". Журнал дитячої психології та психіатрії та суміжних дисциплін. 36 (4): 549–71. дої:10.1111 / j.1469-7610.1995.tb02314.x. PMID 7650083.

10. Сімпсон JA (1999). "Теорія прихильності в сучасній еволюційній перспективі". У Cassidy J, Shaver PR (ред.). Довідник додатків: теорія, дослідження та клінічне застосування. Нью-Йорк: Guilford Press. стор.115–40. ISBN 1572300876.

Додаткова література:

1. Антонова-Турченко О.Г. Конфлікт. Посттравматичний стрес: шляхи їх подолання / О.Г. Антонова-Турченко, І.В. Ващенко. – К. 1998 – 289с.

2. «Зцілення від травми», Пітер А. Левін. ІГ «Весь», 2011.

3. «Ідеальний шторм. Як пережити психологічну кризу», Катерина Сигітова. "Альпіна Паблішер", 2021.

4. Кириленко Т.С. Пошук гармонії. Емоційні переживання та стани особистості / Т.С. Кириленко. – К.КНУ. 2004. – 100с.

5. Кириленко Т.С. Психологічні проблеми переживань травмуючих ситуацій. Матеріали конференції «Психологія життєвої кризи особистості» / Т.С.

Кириленко // Журнал «Наукові студії із соціальної та політичної психології». – Вип.4(7) – К., 2000.

6. «Маленьке життя», Ханья Янагіхара. Corpus, 2017

7. 4.Мюллер Мартіна Якщо Ви пережили психотравмуючу подію / Мартіна Мюллер // Пер. З англ.. Діана Бусько; наук. Ред.. Катерина Явна (Серія «Сам собі психотерапевт»). – Львів: Вида-во Українського католицького університету: Свічадо, 2014. – 120 с.

8. Мюллер Мартіна Якщо Ви пережили психотравмуючу подію / Мартіна Мюллер // Пер. З англ.. Діана Бусько; наук. Ред.. Катерина Явна (Серія «Сам собі психотерапевт»). – Львів: Вида-во Українського католицького університету: Свічадо, 2014. – 120 с.

9. «Тіло пам'ятає все. Яку роль психологічна травма відіграє в житті людини та які техніки дозволяють її подолати», Бессел ван дер Колк. "Бомбора", 2020

10. «Терапія комплексного посттравматичного стресового розладу. Практичний посібник», Аріель Шварц. "Діалектика", 2020

11. «Хлопчик, якого вирощували як собаку, та інші історії з блокноту дитячого психіатра», Брюс Перрі, Майя Салавіц. АСТ, 2015

12. Це почалося не з тебе. Як ми успадковуємо негативні сценарії нашої родини і як зупинити їхній вплив», Марк Волін. "Бомбора", 2020.

13. «Як кохання формує мозок дитини», Сью Герхардт. «Етерна», 2018.

Інтернет ресурси:

https://uk.upwiki.one/wiki/attachment_theory#cite_note-Cassidy-1

<https://knife.media/8-traumatherapy-books/>

https://www.youtube.com/watch?v=r1hHR38pS1I&ab_channel=%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%E2%80%99%D1%8FHealthPsychology